

CHIHUAHUA ARETUSNÕUDED
kehtivad alates 01.01.2014

Vastu võetud Eesti Chihuahua Klubi poolt 05.05.2013
EKL teadusnõukogu poolt heaks kiidetud 30.10.2013 protokoll nr.15

SISUKORD

SISUKORD.....	2
SISSEJUHATUS.....	3
1. TÕU TAUSTA ANDMED	4
1.1 Tõu päritolu.....	4
1.2 Tõu ajalugu.....	4
1.3 Tõu iseloomja kasutusomadused	5
1.4 Välimik	6
1.5 Tervis.....	7
1.5.1 Patella luksatsioon (PL)	7
1.5.2 Peitmunandilisus	8
1.5.3 Probleemid hammastega ja hambumus	8
1.5.4 Sünnitusraskused.....	9
1.5.5 Epilepsia.....	9
1.5.6 Vesipea ja kesknärvisüsteemi haigused	9
1.5.7 Hüpoglükeemia	9
1.5.8 Südamerikked ja südamepuudulikkus	10
1.5.9 Muud tõus harvemini esinevad haigused:	10
2. TÕU ARETUS.....	12
2.1 Üld aretuse eesmärgid ja strateegiad	12
2.2 Eesti Chihuahua Klubi aretuse eesmärgid	12
2.3 Aretusnõuete üldreeglistik.....	13
2.4 Eesti Chihuaha Klubi aretuse miinimumnõuded	13
2.4.1 Aretusisane.....	14
2.4.2 Aretusenane	14
2.4.3 Aretuses kasutatavate koerte terviseuuringud	14
2.4.4 Pikakarvalise ja lühikarvalise chihuahua ristamine	15
2.5 Ohud ja võimalused tõu aretuses	15
2.6 Riskide kaardistamine	17
2.7 Aretuse eesmärkide saavutamise programm	18
3. TÕU OLUKORD MUJAL MAAILMAS	19
4. PRAEGUNE OLUKORD EESTI CHIHUAHUA ARETUSES.....	20
5. EESTI CHIHUAHUA KLUBI (ECK) JA SELLE AJALUGU.....	21
KASUTATUD ALLIKAD.....	22
LISA. Chihuahua FCI tõustandard (eestikeelne tõlge)	23

SISSEJUHATUS

Chihuahuade aretusnõuete eesmärk on anda kasvatajatele reeglistik, millest lähtuda aretuses; suunata tõu aretust teadlikult ning jälgida tõu arengut pikema perioodi jooksul. Aretusnõuded on avalik info tõu olukorrast, mis on kättesaadav tõust huvitatuile, praegustele ja potentsiaalsetele chihuahuade omanikele. Aretusnõuded tutvustavad tõugu ja selle ajalugu, ajakohaseid teadmisi tõu omadustest ning tõus esinevaid haiguseid ja vigasid.

Aretusnõuete koostajad on Eesti Chihuahua Klubi juhatuse liikmed.

Aretusnõuded on välja töötatud selleks, et:

- säilitada tõug tõustandardile vastavana,
- vähendada tõus esinevate pärilike haiguste osakaalu ja
- säilitada tõule omane iseloom

Tõu aretuse eest vastutavad kasvatajad, kes peavad tundma tõustandardit hästi, olena kursis aretuse eesmärkidega ja teadlikud oma aretuskoerte tasenest võrreldes kogu tõu populatsiooniga.

Kasvatajate ja aretustundlikkuse omanike vastutustundlikkus aretusnõuete järgimisel loob head eeldused saavutada aretusnõuete täitmise kaudu tõu areng positiivses suunas.

Eesti Chihuahua Klubi juhendab ja aitab kasvatajaid, praeguseid ja tulevase chihuahuade omanikke. Selleks korraldab klubi teabepäevi, koolitusi, näituseid ning kokkutulekuid praktiliste kogemuste vahetamiseks, millega suunab tõu populatsiooni arengut parinas suunas.

1. TÕU TAUSTA ANDMED

1.1 Tõu päritolu

Chihuahua on väga vana koeratõug, kelle sarnaseid koeri on jäädvustatud isegi tuhandete aastate vanustel joonistustel.

Chihuahuat pärinevatest on mitmeid teooriaid – on väidetud, et nad olevat pärit Hiinast, Maltalt, Mehhikost. Tõenäoliselt pärinevad need väikesed koerad siiski maiade, tolteekide ja asteekide peetud pühadest koertest. Hernando Cortes hävitas asteekide kultuuri 1500 alguses, kuid siiski osa asteeke ja nende koeri säilis.

Ameeriklased avastasid tõu uuesti 1850. aastal Chihuahua linna lähedal Mehhikos. Oli levinud üldine arvamus, et need väikesed koerad pärinevad asteekide pühadest koertest.

Teine teooria põhineb Malta saarelt, kus chihuahuat näenutav koer leiti muumiana 3000 aastat vanast hauast. Muumial oli pealael ainult chihuahua tõule iseloomulik nõlgera. Sana tõestab leitud vana (100 a e.m.a) savikuju nähest, kus oli kaks chihuahuat rihma otsas. Selle teooria põhjal on tõu päritolu Euroopas. Seda teooriat toetab ka Sixtuse kabelis olev Boticelli maal aastast 1482, kus on kujutatud chihuahuat näenutav koer. See on aga 10 aastat enne Kolumbuse reisi uude maailma.

Chihuahua tõugu on alati ümbritsenud saladusloor. Asteekide aegadel usuti, et isanda surma korral juhatab see väike koer isanda hinge läbi pimeduseriigi õnnemaale. Ka usuti chihuahuat võinut parandada haigeid. Chihuahua tõugu sellisena nagu me teda praegu tunneme, võiks nimetada peaaegu Ameerika tõuks - ameeriklased tõid palju koeri Mehhikost, Chihuahuast - ning tõug saigi nime selle koha järgi, kus nad olid ainukesena säilinud.

1.2 Tõu ajalugu

Esimene chihuahua registreeriti Ameerikas 1904. aastal ja 1947. aastaks oli neid registreeritud juba 40 526! 1923. aastal loodi The Chihuahua Club of America. Esimene chihuahua tõu erinäitus toimus USAs 1946. aastal, kus osales 71 chihuahuat.

Mehhikos registreeriti esimene chihuahua alles 1934. aastal.

Inglismaal registreeriti esimene chihuahua 1907. aastal. Euroopa chihuahuad pärinevadki suurelt jaolt Inglismaalt pärit koertest.

Vaatamata oma väikesele kasvule ja haprana näivusele on chihuahua terve ja pikaeline koeratõug. Tõus esineda võivad terviseprobleemid on siiski rohkem individuaalsed kui tõugu ohustavad pärilikud haigused. Chihuahua on aretatud seltsikoeraks ja kaaslaseks inimesele. Ta armastab väga

oma perenest. Perelennikuna on nad täieõiguslikud ja arastatud pereliikmed, kes rõõmuga võtavad osa pere igapäevastest toimetannistest. Iseloomuomaduste poolest on väike koerake sõbralik, elav ja julge - tihti ka hulljulge, mistõttu võiks ka öelda, et ta on suur koer väikeses kestras. Teda võrreldakse üliväikest kasvu vaprast sõjanõhuga. Kuna chihuahua on elavaloomuline, arastab ta samuti palju liikuda, olles õnnelik kui saab oma perenest saata nii jalutuskäikudel kui ka võimalusel tööl kaasas olla.

Chihuahua tõul on kaks erinevat karvatüüpi – lühi- ja pikakarvaline (kuigi lühikarvalist peetakse tõu algpäraseks variandiks on pikakarvaline olnud soositum).

Chihuahua keskmine kaal on 1,5- 3 kg.

Chihuahua tõustandardi järgi on lubatud kõik värvid ja värvikombinatsioonid (v.a. merle).

Chihuahuale on ainulaadne ümar, nn. õunakujuline pea.

Chihuahua väikese kasvu tõttu kiputakse teda liigselt hellitama. Tegelikult vajab ta tavalist kodukasvatust ja juba väikesena sotsialiseerumist teiste inimeste ja loomadega, nt võttes teda kaasa kõikvõimalikesse erinevatesse paikadesse (jalutuskäigud, autosõit, bussireis, kutsikakool jne).

1.3 Tõu iseloomja kasutusomadused

Chihuahua tõug kuulub FCI rühma nr 9 (alarühm 6) seltsi ja kääbuskoerad.

Tõu kasutusomadus on olla seltsikoer.

Tõustandardi järgi on chihuahua vilgas, elavaloomuline, tähelepanelik ja julge.

Chihuahua on suur koer väikeses kestras, iseloomult väga kiire ja toimekas, vahel ka hulljulge. Chihuahua ei ole arg. Ta arvab end olevat võrdväärne teiste koertega, suurusest hoolimata. Chihuahuad elavad meeleldi mehekesi. Ta on pereliige, kes peab lugu oma kodust ja perest. Ta kiindub oma pereliikmetesse väga tugevalt ja imetleb oma perenest tingimusteta.

Kahjuks tõus esineb nii argust kui ka agressiivsust - kunagi omadus EI OLE chihuahuale iseloomulik. Osa neist probleemidest on pärilikud, osa onandatud, mille põhjustab ülikaitsev või vale kasvatus.

Kuigi chihuahua on üldiselt heatahtlik ja koostööaldis, võib ta vahel olla isepäine. Ta vajab tavalist kasvatust nagu iga teinegi koeratõug. Kuna ta on tähelepanelik ja jälgib oma perenest hoolega ning pidevalt, on teda tavaliselt kerge koolitada.

Chihuahua sõbralik iseloomon tähtis tõuomadus. Agressiivseid ja argu isendeid ei peaks kasutama aretuses. Kutsikaostjaid peaks teavitama piisavalt, kuidas koera õigesti kasvatatakse.

1.4 Välinik

Iga ametliku koeratõu kohta kehtib tõustandard. Standardis on kirjeldatud tõule iseloomulik välimus ja iseloom. Tõu standardit kasutatakse lähtepunktina tõu hindamisel ja aretuses. Enim tõustandardile vastav koer saavutab paremaid tulemusi näitustel.

Kehakaal

Chihuahua on koeratõug, kelle tõustandard lubab üsna erinevat kehakaalu ja eri värvi koeri, seega varieeruv välimus teeb igast chihuahuast veidi eripalgelise koera. Ka onab ta väikseima koeratõu tiitlit, kuna tema suuruse alampiiriks on vaid pool kilo. Suuruse erinevus tõus on tihti esinev, seda isegi samas pesakonnas.

On juhuseid, kus kutsikat otsivad inimesed küsivad eriti väikeseid isendeid, kuid kahjuks täiskasvanuna alla kilo kaaluvad chihuahuad on tihtipeale haprad ja nõrga tervisega.

Chihuahua tõustandard on kehtestanud eelistatud kaaluvaheniku chihuahuadele, so. 1,5 kg - 3kg, mille raames peaks ka tõugu hoidma. Liialt väikeseid või liiga suuri ei tohiks soosida.

Peakuju ja hambumus

Chihuahual peab olema ümar, nn õunakujuline pea.

Hambumusest on lubatud käärhambumus ja tasahambumus. Esineb palju vale hambumusega või puuduvate hammastega koeri, ka liiga pika või isegi liiga lühikese koonuga ja chihuahuale mitteomase kitsa ja väikese peaga ja liiga laugja „stopi“ osaga koeri.

Keha

Chihuahual võib standardi järgi keha pikkus olla veidi pikem kui turja kõrgus. Isastel on ideaalis peaaegu ruudukujuline keha. Leidub liiga pika kerega isendeid, kuigi enastel on pikem kere lubatud.

Saba

Ideaalne saba on kõrge asetusega ja sirbikujuline, saba ots on suunatud selja keskjoonele. Rahulikus olekus on chihuahua saba longus ja kergelt kaardus.

Karvkate ja värvus

Eristatakse pikakarvalist ja lühikarvalist chihuahuat tüüpi.

Lühikarvalisel chihuahual on karv lühike ja tihedalt vastu keha. Karv on pehme ja katsudes siidjas.

Pikakarvalisel chihuahual on karv pehme, sirge ja kergelt lainjas. Ei tohiks olla lokkis ja liiga tihe.

Kõrvadel ja sabal on karvkate rikkalikumja kohevam Kaelal peaks olema lai ja kohev krae.

Tihti ristatakse omavahel erineva karvatüübiga koeri.

Chihuahua karvkatte värvigammas on lai ja põhitoonid võivad esineda koos erinevate laikude ja täppidega. Värvus ei mõjuta näitusehinnet, sest lubatud on kõik toonid (v.a. nõrle).

Iseloom

Chihuahua on inimeste kompanjon: sõbralik ja lõbus koer.

Palju on tõustandardile mittevastava iseloomuga koeri, esineb argust ja agresiivsust.

Eesti praegune olukord on väga mitmetahuline ja kirju. Leidub väga heal tasemel koeri, kes on näitustel saavutanud häid tulemusi, kuid palju on ka tõustandardile mittevastavaid isendeid, keda siiski on kasutatud aretuses.

Suuremat osa eelnevalt loetletud puuduseid on hoolika aretustööga võimalik parandada.

Eesti Chihuahua Klubi eesmärk on saavutada olukord, kus aretuses kasutatakse ainult tõustandardile vastavaid koeri.

Aretuses kasutatavatel chihuahuadel on nõutav vastav näitusehinnang kahelt FCI poolt heakskiidetud näituselt (vt. aretuse mininormid p 2.4).

1.5 Tervis

1.5.1 Patella luksatsioon (PL)

Chihuahuadel esineb pärilikku patella luksatsiooni (PL) – põlvekedra sisse- või väljapoole paigaltnihkumist. Probleemesineb käabustõugudel üsna tihtedalt. Väikesekasvulistel koertel esineb enamasti mediaalne ehk sissepoole nihkumus. Haigus on üldjuhul kaasasündinud ja jagatakse raskusastme järgi nelja astmesse. Luksatsiooni raskusastet mõõdetakse selle järgi, kui kergesti põlvekedra paigast nihkub ja kui kiiresti on võimalik õiget asendit taastada. Kergemad astmed ei häiri suurel määral koera elukvaliteeti, koer jätab vaid vahetevahel mõne sammu vahele. Tõsisemad luksatsiooni astmed (3 ja 4) võivad põhjustada valu ja liikumisraskusi – seega vajavad vastavat, tihti kirurgilist, ravi.

Patella luksatsiooni võib põhjustada trauma, sagedasem on aga pärilik soodumus, kus põlvekedra on tavapärasest liikuvamning nihkub aegajalt õigest asendist välja. Ka on põhjuseks mitmed anatoomilised vead, näiteks reie ja sääreluu kaarduvus ehk „rangjalad“. Anatoomilised vead on pärilikud ja pärinevad polügeeniliselt ehk mitme geeni vahendusel. Nende ennetamine aretuses on aeganõudev ning vajab pikaajast ennetustööd selle väljajuurimisel. Patella luksatsiooni uuring on teostatav veterinaari juures, kus antakse ka aneetlik tõend uuringu tulemuse kohta, kui koer on

vähemalt ühe aasta vanune.

Aretuses on lubatud kasutada ainult uuritud ja terveid koeri, kuid põhjendatud juhtudel võib kasutada aretuses koeri, kelle PL aste on maksimaalselt summeeritult 2, eeldusel, et teine osapool on tervete põlvedega (P 2.4.3).

1.5.2 Peitmunandilisus

Peitmunandilisus on samuti tõus tihedalt esinev probleem. Peab tähelepanu pöörama sellele, et ka enased koerad võivad pärida munandiprobleeme. Tõuklubi ülesanne on teadvustada ja meelde tuletada kasvatajatele munandivigade pärilikkusest. Iga selle probleemiga koer peaks olema tähelepanu all. Samuti peaks tähelepanu pöörama sellele, et munandite hiline laskumine viitab geneetilisele soodumusele peitmunandilisuse tekkeks.

1.5.3 Probleemid hammastega ja hambumus

Probleemid hammastega on üsna levinud. Hammaste puudumist ja valehambumust esineb rohkesti. Chihuahuad peavad tõustandardi järgi olema kõik hambad ning käärhambumus või tasahambumus. Mõne hamba puudumine ei ole diskvalifitseeriv puudus. Hammaste puudumist esineb tihti lõikehammastes. Valehambumust esineb üle- või alahambumusena. Eesti Chihuahua Klubi (ECK) tuletab kasvatajatele meelde, et tõustandard ei luba tõul ebanormaalset hambumust ega soosi selliste koerte kasutamist aretuses.

Chihuahuadel esineb vahel ka ebanormaalset lühikest alalõuga, siin ei ole tegu valehambumusega vaid tegu on lõualuu arenguhäirega. See on avastatav juba varases kutsikaeas. Selline koer on siiski elujõuline, aga haigus ei parane vanusega ja koerast ei tule näituse- ega aretuskoera.

Chihuahuadel esinevad haigused on sageli seotud suuga. Tihti piinavad ei vahetu normaalselt ja täiskasvanud koeral on probleemid hambakivi ning igemepõletikuga. Sellega seoses tuleb tähelepanu pöörata suuhügieenile ja teavitada sellest ka kutsikaostjaid.

1.5.4 Sünnitusraskused

Sünnitusraskusi esineb tihti. Peamiseks põhjuseks on enale liiga suur kutsikas, kuigi chihuahua on tema suurst vaadates hea sünnitaja. Sageli ongi põhjus rohkem "igaks juhuks" lõikuse valimine ehk sünnituse kergendamiseks.

Siiski peab sünnitusraskusi võtma tõsiselt. Kasvatajad peaksid olema kindlad, et ei aretataks paaritus- ja sünnitusprobleemidega koeri.

1.5.5 Epilepsia

Epilepsiat on samuti tõus esinenud. Epilepsia tähendab aju elektriimpulsside häiret ja see väljendub krambihoogudena. Chihuahua epilepsia pärilikkuse mehhanismi ei ole teada. Epilepsiat põdevat koera ja tema vanemaid ei tohi kasutada aretuses.

1.5.6 Vesipea ja kesknärvisüsteemi haigused

Vesipea on samuti chihuahuadel esineda võiv haigus. Kesknärvisüsteemi haigus võib olla kaasasündinud või tekkinud peavigastuse, ajukasvaja või põletikuliste haiguste tagajärjel. Ka enneaegsed sünnitused ja sünnitusraskused võivad põhjustada vesipead. On võimalik, et vesipead põhjustavad aju arenguhäired on pärilikud. Tõenäoliselt ka pärilik eelsoodumus on suurem kääbustõugudel kui teistel tõugudel, kuid pärilikkuse mehhanismi ei ole veel suudetud tõestada. Tihti on selle haigusega seotud ajukahjustus. Kergema ajukahjustusega chihuahua on tavaliselt väikesekasvuline, täiskasvanuna ka alla 1 kg. Neil esineb kõõrdsilmsust, võimendunud ümar kolju ja nõrgenenud õppimisvõimet. Ta võib olla tundlik vaktsineerimisele ja ravimitele. Sageli esineb neil epilepsiahooge.

Mingil juhul ei sobi selline koer aretus- ega näitusekoeraks.

1.5.7 Hüpoglükeemia

Hüpoglükeemia ehk veresuhkru taseme langus ohtlikult madalale tasemele esineb tihti just kääbuskoertel – ka chihuahua kutsikatel, noortel koertel, vahel ka täiskasvanud koertel. Hüpoglükeemia põhjustab nõrkust, tuikumist, värisemist, teadvuse kadu, krampe ja abi saamata, ka surnu. Chihuahua on kasvult väike nende ja võime säilitada suhkrutaset on seega väiksem Seetõttu

peaks kutsikaid ja noori koeri söötma mitu korda päevas. Loomulikult tuleb hoolitseda selle eest, et ka täiskasvanud koeral, näiteks pikal näitusepäeval, suhkrutase ei langeks. Esmaabina võib koerale anda natuke suhkrut või mett. Probleemist tuleb teavitada ka kutsikaostjaid, samuti sellest, et krampe ei põhjusta ainult epilepsia ega vesipea.

1.5.8 Südamerikked ja südamepuudulikkus

Südamerikkeid ja südamepuudulikkust on chihuahuadel esinenud. Sümptomite ilmnemine võib võtta aastaid. Uuringu käigus võib vahel kuulda kahinat juba enne südamepuudulikkuse väljaarenemist. Mõnel juhul on kuulda arütmiaid ehk südame rütmihäireid. Sagedasemad südamerikked on südame väärarengud, muutused südameklappides ja südamelihases. Osa neist on kaasasündinud, osa hiljemavastatud pärilikud südamerikked. Südamehaigusele võib viidata keele ja linaskestade ajutine sinakus, kõha, kiire väsimine, hingamisraskused ning vedeliku kogunemine elunditesse. ECK soovib aretuses kasutatavatel koertel läbida ka vastav uuring.

1.5.9 Muud tõus harvemini esinevad haigused:

- › **PRA (silma võrkkesta atroofia)** haigust esineb nii mõnelgi teisel tõul ja see lõpeb alati pimedaks jäämisega. Haigestunud koera, tema järglasi ja vanemaid ei kasutata aretuses. Tõuklubi soovib haiguse avastamiseks silmauuringutel käinist – soovitavalt ka vanematel koertel. Igal üle 6-aastaselt koeral iga 2 aasta järel.
- › **Hallkaed (HC)** võib esineda vanadel koertel. Pärilikku kaed ei ole tõul avastatud, kuid seda ei saa ka välistada. Kaed areneb siiski aeglaselt ja ei põhjusta koerale suurt probleemi.
- › **Lülisambavigu** nt. kokkukasvanud lülisid esineb vähehaaval nääril ka chihuahuadel.
- › **Legg Perthes**, eriti valulik haigus, kus kasvav kutsikas hakkab lonkama tagajalga ja lõpuks ei saa ta seda ka naha toetada, vajab loikust. Chihuahuadel esineb seda harva.
- › **Süringomüelia (SM)** on krooniline häire pea-seljaajus. Aja jooksul häire laieneb ja kuna närvikiud on kahjustunud, tekib selle tagajärjel erinevaid sümptomeid nagu valu, krampid, liigutused ilma naha puutunata (nõ õhukitarr), koordinatsioonihäired. Hiljuti on avastatud ka chihuahuadel süringomüelia sümptomeid.

Esineda võib ülenäärased ripsed, mis põhjustavad suurenenud pisaravoolu silmadest ning liialt pehme suulagi, mis põhjustab nn. krooksumist (esineb tihedamini noortel koertel ja ülekaalulistel).

Nahahaigused ja allergia ei ole tõul tihti esinevad.

Uurimise tulemusena käivad chihuahuad keskmiselt aastas korra veterinaari juures ja suurem osa neist külastustest on vaktsineerimised. Teisteks loomaaarsti külastuste põhjusteks on hammaste probleemid – piimahammaste eemaldamine, igemepõletik ja ka sünnitusabi, hingamisteede haigused, probleemid silmadega, seedehäired või epilepsia.

Siiski võib tõdeda, et olukord tõus on üsna hea, kuigi aretusnõuded on puudunud ja seni on terviseuuringuid nappelt läbinud koerte pesakonnad registreeritud.

2. TÕU ARETUS

2.1 Üld aretuse eesmärgid ja strateegiad

Tõu aretuses peab meeles pidada ja jälgida, et ka tulevikus oleks chihuahua maailma väikseim koeratõug. Seda ei tohi aga teha tervise arvelt.

Aretuse eesmärk on säilitada tõug talle omase energilise ja julgena - terve koer nii füüsiliselt kui psüühiliselt.

Chihuahua kasutusomaduseks on olla seltsikoer nüüd ja ka tulevikus. Potentsiaali on tal aga samuti agilitys ja sõnakuulelikkuses.

Aretuse eesmärk on tagada, et aretusega tegeleksid vastutustundlikud kasvatajad ja, et ametliku uuringu läbinud koerte arv tõuseks. Efektiivne populatsioon suureneb, kui matadoorisaste kasutamist välditakse.

Kodu- ja välismaine koostöö kasvatajate vahel laieneb veelgi.

2.2 Eesti Chihuahua Klubi aretuse eesmärgid

Populatsioon

Tõu populatsioon on suhteliselt hea, kuid on veel arenguruumi parandamiseks nii tõu tervislikku olukorda kui ka välinikku ja iseloomu. Tuleks rohkem julgustada kasvatajaid, et nad oleksid aktiivsed tooma uusi ja häid liine Eestisse ja säilitada populatsiooni piisavalt suurena.

Välimik

Tõus on väga erinev populatsioon. Eesmärk on säilitada harmooniline ja tõule iseloomulik chihuahua ja hoida teda maailma väikseima koeratõuna, kelle välimik ja iseloom vastab tõustandardile. Välimiku säilitamise toetamiseks korraldab tõuühing igal aastal vähemalt ühe erinäituse.

Tervis

Tõu üldine tervise olukord on hea. Siiski tõuga tegelev ühing koos kasvatajatega jälgib ja aktiivselt soovib koeraomanikel oma koera tervist uurida ja avalikustada. Kõigil aretuses kasutusel olevatel koertel on nõutav kehtiv patella luksatsiooni kliinilise uuringu tulemus (PL) paaritushetkel. Soovitav on südameuuring ja silmakontroll (PRA).

Iseloom

Chihuahuad on energilised, tragid ja julged koerad. Tõug vajab kasvatust ja õpetust, tõug ei ole „kerge koer“ oma väikesest kasvust hoolinuna. Aretuses soovitatakse hoolega tähelepanu pöörata

koera iseloomuomaduste, käitumisele ja välimisele tervisele.

Kasutusomadused

Chihuahua kasutusomadus on olla seltsikoer, kuid ta sobib ka aktiivsele inimesele. Tema on võimalik edukalt harrastada koerasporti.

2.3 Aretusnõuete üldreeglistik

Aretuses kasutatavad koerad peavad vastama chihuahua FCI Tõustandardile nr. 218 oma iseloomu ja välimiku poolest ning peavad olema terved ja põlvnenud tervest sugupuust.

Pesakondade registreerimise aluseks Eesti Kennelliidus (EKL) on Eesti Chihuahua Klubi (ECK) aretusnõuded, mis kehtivad alates 6 kuu möödumisest EKL juhatuse poolt kinnitatud päevast kuni järgmise aretusnõuete kinnitamise päevani.

Kasvatajal ja koeral ei tohi olla aretuskeeldu üheltki FCI liikmelt.

Enne paaritust on kasvataja kohustatud tutvuma ECK aretusnõuete ja EKL tõuraamatu määrusega ning nendest juhenduma.

2.4 Eesti Chihuha Klubi aretuse minimumnõuded

Aretuses püütakse kasutada vaid isendeid, kellel ei ole tõsiseid ega pärilikke haigusi ja vigu ning, kes põlvnevad võimalikult tervest sugupuust.

Erilist tähelepanu tuleks pöörata järgmistele pärilikele haigustele ja vigadele, vältides kasutamist aretuses koeri, kellel esineb:

- > valehambumus;
- > iseloomu vead (argus, ebakindlus, agresiivsus);
- > PL (patella luksatsioon) - aretuses kasutatakse uuritud ja terveid isendeid;
- > düsplaasia (puusaliigese kasvuhäire);
- > kolju suhtes liialt suur lõge ja/või lõge, mis on suurem kui 0,5 cm
- > kui koer põeb aseptist luunekroosi reieluu peas (Legg- Perthes);
- > PRA (silma võrkkesta atroofia) – kui koeral on diagnoositud või on selle haiguse kandja, ei kasutata aretuses;
- > südamehaigused;
- > vesipea;
- > muud pärilikud haigused;
- > kui on avastatud aretatava isendi mitmel erineva pesakonna järglasel sama defekt või haigus,

kuigi aretataval isendil endal seda ei esine.

2.4.1 Aretusisane

Aretuses kasutatakse mitte nooremat kui 10 kuu vanust isast koera.

Isasel koeral peab olema näitusehinne vähemalt SP - „suurepärase“ kahelt FCI poolt tunnustatud näituselt ja kahelt erinevalt kohtunikult. Ei arvesta kutsikaklassis saadud hindeid.

Enne esimest paaritust peab olema teostatud EKL usaldusarsti poolt ametlik põlveuuring PL.

2.4.2 Aretusemane

Aretuses kasutatakse mitte nooremat kui 15 kuu vanust ja vanemat kui 7 aastast emast. Arsti tõendi alusel võib aretuses kasutada kuni 9 aastast emast.

Emase eelise pesakonna sünnist peab olema möödas vähemalt 8 kuud.

Arvesse läheb iga poegimine, kaasa arvatud soovimatu paaritumise tagajärjel sündinud pesakond.

Samuti läheb arvesse aset leidnud nurisünnitus või surnult sündinud pesakond.

Keisrilõiget võib soovitatavalt teha kaks korda emase koera elu jooksul, kuid arsti tõendi alusel maksimaalselt kolm korda.

Emasel koeral peab olema kaks näitusehinnet vähemalt SP – „suurepärase“ kahelt FCI poolt tunnustatud näituselt ja kahelt erinevalt kohtunikult. Ei arvesta kutsikaklassis saadud hindeid.

Emase koera minimaalne paaritushetkel on soovitatavalt vähemalt 1,8 kg.

Enne esimest paaritust peab olema teostatud EKL usaldusarsti poolt ametlik põlveuuring patella luksatsioon (PL).

2.4.3 Aretuses kasutatavate koerte terviseuuringud

KOHUSTUSLIK

> Põlveuuring

Uuring teostatakse alates 12. elukuust. Juhul kui kasutatakse isast alla 12 kuu vanusena, siis peab patella uuring olema tehtud paaritushetkeks ning ka vanemana kui 12 kuud.

Põlveuuringu PL tulemuse alusel on lubatud aretada koeri, kelle uuringu tulemuseks on:

0/0, 0/1, 1/1, 1/0.

Aretuses tohib kasutada koeri, kelle PL tulemused on järgmised:

0/0+0/0; 0/0+0/1; 0/0+1/0; 0/1+1/0; 1/0+0/1; 1/1+0/0.

Põlve trauma korral (ka välisnal juhtunud) tuleb hiljemalt 5 päeva jooksul pöörduda litsenseeritud loonaaarsti poole, kus fikseeritakse visiidi kuupäev ja trauma tagajärjel tekkinud muutus. Litsentseeritud loonaaarsti poolt väljastatud tõendi koopia tuleb esitada ECK juhatusesele, mis edastatakse EKL-ile. Tõend on aluseks paaritusloa taotlemisel.

SOOVITUSLIK

- > silmauuring (PRA) igale üle 6- aastasele koerale iga 2 aasta järel;
- > südameuuring;
- > süringonücleia uuring.

2.4.4 Pikakarvalise ja lühikarvalise chihuahu ristamine

Eestis on lubatud pikakarvalise ja lühikarvalise chihuahuade omavaheline ristamine.

Erineva karvatüüpidega chihuahuad parendavad teineteise karvatüüpe ning kehahitust – pikakarvaliste chihuahuade karvkate on muutunud väga rohkeks (mõnutades pomeraani), mida ei tohiks olla, kui jälgida tõustandardit. Samuti parendada ka luustikku, eriti just pikakarvalise chihuahu luustikku, mis on sageli peenem kui lühikarvalistel. Lühikarvalise chihuahu ristamisel pikakarvalisega, hoiab lühikarvalisel chihuahu ära tõul esineda võivat alopeetsiat.

2.5 Ohud ja võimalused tõu aretuses

Populatsioon

Tugevused: on toodud uusi aretuskoeri teistest maadest;

Võimalused: uute aretuskoerte toomine teistest maadest suhteliselt lihtne; koostöö laiendamine teiste maade tõuühingute/klubidega; geenibaasi laiendamine, ühe isendi või sama vanemate kombinatsiooniga järglaste arvu piiramine vastavalt populatsiooni arvule;

Nõrkused: matadoorisaste kasutamine eelnevatel aastatel; kordusparitused sama vanemate kombinatsiooniga;

Ohud: pesakonnad on väikesed, ebapiisav aretusmaterjal; tõu suur populaarsus viib teadmisteta kutsikate tootmisele komertslikul eesmärgil

Välimik

- Tugevused:* tõu suhteliselt hea populatsioon, üksikud isendid suurepärased;
- Võimalused:* on võimalik veelgi parema taseme saavutamise tõus;
- Nõrkused:* välimikult väga erinevad isendid, esineb hammaste puudumist ja valehambumust;
- Ohud:* kasvatajad ei teadvusta või ei hooli probleemidest.

Tervis

- Tugevused:* terve tõug, väikesest kasvust hoolinuta;
- Võimalused:* hoida tervislikku olukorda kontrolli all; muuta soovituslikud terviseuuringud kohustuslikeks, terviseuuringute analüüsiline ja avalikustamine;
- Nõrkused:* pärilike haiguste „välja juurimine“ on aeganõudev;
- Ohud:* ise sünnitanisega toime tulemine, millele tuleb tähelepanu pöörata, järjest väheneb; erilise saavutamist (nt.värv, eriti lühike koon) ei tohi teha tervise arvelt.

Iseloom

- Tugevused:* suurem osa koeri on tõuomase iseloomuga;
- Võimalused:* tõupärase iseloomu säilitamine tõenäoline kui informeeritakse rohkem kasvatajaid ja kutsika / koeraostjaid tõu õigest iseloomust;
- Nõrkused:* aretuses kasutatakse agressiivseid ja argu koeri;
- Ohud:* oht, et tõuomane iseloom muutub (argus, agressiivsus).

2.6 Riskide kaardistamine

RISK	PÕHJUS	MDA KONTROLLIDA	MILLELE TÄHELEPANU PÕÖRATA	TAGAJÄRG
Eluiga lüheneb	Südamehaigused	Südamehaigused	Aretuskoerte valik, kasvatajate teavitamine	Pikaealisus lüheneb
Liiga väike kasv	Tõustandard	Soovitatav kaal vähemalt 1,8 kg	Aretuskoerte valik, kasvatajate teavitamine	Sünnitusprobleemid. Tõuseb keisrilõike tegemise vajadus
Tõug jaguneb suurteks aretuskoorteks ja väikesteks näitusekoorteks	Tõustandard	Aretuskoerte valik	Tähelepanu aretuskoerte valikul	Välimiku ennustamine raskem
Suurus kasvab	Kergemad sünnitused, suuremad pesakonnad	Soovitatav kaal mitte raskem kui 3 kg	Peab meeles pidada, et tõug säiliks maailna väikseina koeratõuna	Tõutüüp kaob
Aretusmäär	Lähiringkonnas elavate isaste kasutamise lihtsus ja mugavus	Jälgitakse isaste järglaste hulka üldpopulatsioonist	Aretuses kasutada rohkem erinevaid isaseid	Populatsiooni efektiivsus langeb, raskeneb järgmise põlvkondade aretustöö
Kutsikavabrikud	Tõu suur populaarsus loob nõudluse suurenemise, millest lähtuvalt tekib vastutustundetuid kasvatajaid, kelle eesmärgiks on majanduskasu saamine	Kutsika soovijate teadlikkuse tõstmine	Üldsuse informeerimine võimalikest riskidest ning kuidas valida head kasvatajat	Tõu tase langeb, registreerimata koerte hulk kasvab, tervisega seonduv info muutub raskemini kättesaadavaks, tõu näine langeb

2.7 Aretuse eesmärkide saavutamise programm

Aasta 2013

1. Võetakse kasutusse aretuskoerte põlvekontrolli (PL) nõue.
2. Kohustatakse näituste hinnang aretuskoertele.
3. Soovitatakse tõu kasvatajatel teostada aretuskoerte silmakontroll (PRA).
4. Soovitatakse tõu kasvatajatel teostada aretuskoerte südameuuringud.
5. Korraldatakse tõu kasvatajatele ja koeraomanikele koolitusi ja seminare.

Aasta 2014

1. Alustatakse aretuse korrapärase ülevaatusega.
2. Teostatakse terviseküsitlus kasvatajatele.
3. Korraldatakse tõu kasvatajatele ja koeraomanikele koolitusi ja seminare.
4. Korraldatakse chihuahua erinäitus/ed.

Aasta 2015

1. Teostatakse korrapärane aretuse ülevaatus.
2. Korraldatakse tõu kasvatajatele ja koeraomanikele koolitusi ja seminare.
3. Soovitatakse tõu kasvatajatel teostada aretuskoerte süringonüüelia uuringud.
4. Korraldatakse chihuahua erinäitus/ed.

3. TÕU OLUKORD MUJAL MAAILMAS

USA ja Kanada, Kesk- ja Lõuna-Ameerika

Ameerika Ühendriikides, AKC registreeris aastal 2004 üle 24 000 chihuahuat. Suurem osa neist siiski nn. lemmikutena, kes ei ole nõeldud näitusekoorteks. Ameerika Ühendriikides on ka häid näituseliine aretavaid kasvatajaid.

Meie naaberriikidele Soome on toodud USAst näituseliine kasvatatavatelt kennelilt häid isendeid, rikastades geneetilist olukorda.

Kanadas on chihuahuade kasvatus väikesemahuline. Seal registreeriti 2004. aastal vaid 345 pikakarvalist ja üle 600 lühikarvalise koera.

Tõu kodumaa **Mehhikos**, on kasvatus töö arenenud jõudsalt. Koostööd tehakse maailmatasemel ja Mehhikosse on viidud koeri lisaks USAle ka Inglismaalt ja Itaaliast.

Muudes Kesk- ja Lõuna-Ameerika riikides on tõu kasvatus vähene.

Inglismaa

Inglise kennelklubi registreeris aastal 2004 1035 pikakarvalist ja 542 lühikarvalist chihuahuat. Tõug kuulub soositumate kääbuskoerte hulka. Tõu asjatundjate arvates sealsed näitusel esinevad koerad on väga kõrge tasemega.

Kesk- ja Lõuna-Euroopa

Saksamaal registreeriti aastal 2003 kokku 783 chihuahuat. Saksamaal piirab registreerimist asjaolu, et pesakonna vanemad peavad läbima ranged nõuded. Kenneljärelvaataja kontrollib pesakonna kõlblikkust.

Põhjamaad

Rootsis registreeriti aastal 2004 421 lühikarvalist ja 359 pikakarvalist chihuahuat. Viimastel aastatel on hakatud Rootsis rohkem rõhku panema tervisekontrollile. Kasvatajaid on rohkelt ja rahvusvahelist koostööd tehakse palju.

Taanis registreeriti 2004. aastal vaid 55 lühikarvalist ja 91 pikakarvalist chihuahuat.

Norras registreeriti 2004. aastal 58 lühikarvalist ja 97 pikakarvalist chihuahuat. Taanis ja Norras on kasvatus suhteliselt tagasihoidlik.

Venemaa

Tõu kasvatus Venemaal on suurearvuline ja koerte tase väga vahelduv. Parimal Venemaal kasvatatud koerad on väga heade tõuomadustega. Eestisse toodud koerad on suurel määral jaolt Venemaaalt pärit koerad. Kahjuks kasvatatakse Venemaal ka tõule mittevastavaid ja registreerimata koeri.

4. PRAEGUNE OLUKORD EESTI CHIHUAHUA ARETUSES

Eesti chihuahuaade aretuses on veel piisavalt arenguruumi, kuigi on ka suurepäraste tõuomadustega koeri, kes edukalt esinevad näitustel ka väljaspool Eestit ja keda on edukalt kasutatud aretuses. Paraku on nende hulk väike.

Kuna siiani on puudunud Eestis chihuahuaade aretusnõuded, on enamik koertest puudulik arstlik kontroll pärilike haiguste suhtes, ning chihuahuaadel võib esineda patella luksatsiooni (PL) ja silma võrkkesta atroofiat (PRA).

Paljud chihuahuaad ei ole saanud hinnet kohtunikult – koera väliniku hindamist ja sobivust vastavalt tõustandardile on vajalik aretuses kasutatavate isendite valikuks.

Enamus kasvatajatest on väikekasvatajad ja koerad elavad ning pesakonnad sünnivad kodutingimustes.

Eesmärgiks on aretuses kasutada tõustandardile vastavaid ja terveid koeri.

Populatsiooni suurus registreeritud Eesti Kennelliidus aastate lõikes:

Aasta	Lühikarvalised	Pikakarvalised	Kokku
1992	1	-	1
1993	1	-	1
1994	-	-	0
1998	-	1	1
1999	5	4	9
2000	-	3	3
2001	1	7	8
2002	-	15	15
2003	2	18	20
2004	2	20	22
2005	11	33	44
2006	27	31	58
2007	35	58	93
2008	63	85	148
2009	82	157	239
2010	101	147	248
2011	151	180	331
2012	135	181	316
Kokku:	617	940	1557

5. EESTI CHIHUAHUA KLUBI (ECK) JA SELLE AJALUGU

Eesti chihuahuahuvilised moodustasid oma ühingu 2005. aasta lõpus. Ühingu nimeks sai Eesti Chihuahua Klubi (ECK). Klubi on chihuahua omalike vabatahtlik mittetulunduslik organisatsioon. Eesti Kennelliidu koosseisus on ECK aastast 2010. Eesti Chihuahua Klubil on koduleht, mille kaudu jagatakse infot tõust huvitatutele, reklaamitakse üritusi ja pesakondi.

Aastal 2006 kuulus klubisse 16 liiget, neist juhatusse 3 liiget.

ECK eesmärgiks on tegeleda chihuahua tõu tutvustamisega ja propageerida tervete koerte kasutamist aretuses. Klubi liikneskond on aasta-aastalt suurenenud kuna tõug on kogunud jätkuvat poolehoidu.

Klubi korraldab koolitusi, seminare ja ka meelelahutusüritusi, mis on mõeldud nii koeraomanikele kui ka tõu kasvatajatele.

Eesti Chihuahua Klubi juhatus vahetus 2008. aastal ning 2012. aastal.

Liikneskond aastate lõikes:

2006 - 16 liiget

2007 - 43 liiget

2008 - 28 liiget

2009 - 45 liiget

2010 - 43 liiget.

2011 - 42 liiget

2012 - 29 liiget

KASUTATUD ALLIKAD

Andrews, J. B. (2006) *Chihuahua, Kennel Club Books*. USA

Rantanen, K. (2009) *Chihuahua ABC, Books on Demand GmbH*. Soome

Cochetti, F. (2009) *Il Chihuahua, Editore Olimpia*. Itaalia

Chihuahua ry (2007) *Chihuahuade tõustandard Soomes*. Soome

Öberg, J. (2008) *Koerte haigused*. Tallinn: Sinisukk

Toivola, M, Palukka, P., Toukoluoto, N., Maanieni, R., Verkkonieni, A. (2007) *Chihuahua*. Soome: Perhene

Sundgren, P.-E. (1993) *Lemmikieläinten jalostus*. Suomen Kennelliitto

Eesti Kennelliidu andmebaas <http://www.kennelliit.ee/>

Francesco Cochetti tõustandardi kommentaarid

LISA. Chihuahua FCI tõustandard (eestikeelne tõlge)

FCI- Standard N° 218 / 15.09.2010 / GB

CHIHUAHUA

(Chihuahuēño)

TÕLGE: Chris Seidler

PÄRITOLUMAA: Mehhiko

KEHTIVA ORIGINAALSTANDARDI AVALDAMISE KUUPÄEV: 28.07.2009

KASUTUS: Seltsikoer

FCI KLASSIFIKATSIOON: Rühm9: Seltsi- ja kääbuskoerad.

Alarühm6: Chihuahuēño.

Töökatsseteta.

TÕU AJALOO LÜHIÜLEVADE: Chihuahuat peetakse maailma kõige väiksenaks tõukoeraks ning on ta saanud Mehhiko Ühendriikide kõige suurena osariigi Chihuahua järgi. Arvata võib, et sellesse tõugu kuuluvad koerad elasid vanasti metsikult ja nad püüti kinni ning kodustati naa põliselanike poolt Tolteegi tsivilisatsiooni ajal. Tula linnas elanud, „Techichiks” kutsutud kääbuskoera kujutisi kasutati dekoratiivsete elementidena linna arhitektuuris. Need kujud on väliselt väga sarnased praegusaegsete chihuahuadega.

ÜLDMULJE: Sellel koeral on kompaktne keha. Väga oluline on see, et chihuahua kolju on õunakujuline ning ta hoiab oma nõõdukalt pikka saba väga kõrgel, kas kõverdatult või poolringikujulisena, sabaots suunaga nimepiirkonna poole.

TÄHTSAD PROPORTSIOONID: Kehapikkus veidi suurem kui turja juurest nõõdetud kõrgus. Soovitav on aga peaaegu ruudukujuline keha, seda eriti isaste loomade puhul. Kuna enastel on vaja kanda ja saada järglasi, on neile lubatud veidi pikemkeha.

KÄITUMINE / TEMPERAMENT: Vilgas, ärgas, elava ja väga südi loomuga.

PEA

KOLJUPIIRKOND:

Kolju: Hästi ümmargune õunakujuline pea (tõule iseloomulik tunnus).

Üleninek laubalt koonule: Selgelt piiritletud, sügav ja lai; otsmik läheb kaardudes üle koonu tüveks.

NÄOPIIRKOND:

Ninapeegel: Lubatud on kõik värvid. Mõõdukalt lühike, veidi ülespoole suunatud.

Koon: Lühike, küljelt vaadates sirge, tüve juurest lai, nina poole kitsenev.

Mokad: Kitsad ja tihedalt kokku liibuvad.

Põsed: Ainult veidi väljendunud, väga kuivad.

Lõuad / Hambad: Käär- või tanghammud. Pole lubatud ülehammus, alahammus ega ükski muu anomaalia üla- või alalõua positsioonis.

Silmad: Suured, kujult ümmargused, väga väljendusrikkad, mitte esileulatuvad, värvuselt täiesti tunded. Heledad silmad lubatud, kuid ebasoovitavad.

Kõrvad: Suured, püstised, pärani avatud, tüve juurest laiad ning vähehaaval kergelt ümardunud otsade suunas kitsenevad. Puhkeasendis hoiavad küljele viltu, moodustades horisontaaltasandiga 45° nurga.

KAEL: Ülaosa külgvaates veidi kumer. Keskmise pikkusega. Isastel jämedam kui enastel.

Ilma rippuva nahavoldita. Pikakarvalise variandi puhul on väga soovitatav ülejäänud karvkattest pikema karvaga kaelus.

KEHA: Kompaktne ja hea ehitusega.

Üajoon: Rõhtne.

Turi: Vaid kergelt narkeeritud.

Selg: Lühike ja toekas.

Lanne (nimm): Tugevate lihastega.

Laudjas: Lai ja jõuline; peaaegu täiesti rõhtne või kerge kaldega.

Rindkere: Rinnakorv lai ja sügav, roided hästi kaardunud. Eestpoolt vaadatuna nahukas, kuid mitte liialdatult esiletükkiv. Külgvaates küünarnukkideni ulatuv. Mitte tünnikujuline.

Alajoon ja kõht: Kõhujoont defineerib selgelt üles tõmmatud kõht. Lõtv kõhunahk on lubatud, kuid ebasoovitav.

SABA: Kõrgele kinnitunud, laneda väljumisega, mõõdukalt pikk; juure kohalt lai, ühtlaselt otsa suunas kitsenev. Saba asend on tõule tähtis tunnus: kui koer liigub, siis saba kas kaardub kõrgele või on poolringikujuline, ots niudepiirkonna poole suunatud, mis annab kehale tasakaalu.

Saba ei tohiks kunagi olla kantud tagajalgade vahel ega rõngasse tõmmatult seljajoonest allpool. Saba kattev karv sõltub variandist ning ühildub keha karvkattega. Pikakarvalise variandi puhul moodustab saba karvkate tupsu. Puhkeasendis on saba rippuvas asendis ning kergelt konksus.

JÄSEMED

ESIJÄSEMED:

Üldmõte: Esijalad sirged ning hea pikkusega; eestvaates moodustavad nad küünarnukkidega ühtse sirge joone. Külgvaates on nad püstloodsed.

Õlad: Kuivad ning nõõdukalt lihaselised.

Õlavarred: Head nurgad abaluu ja õlavarreluu vahel.

Küünarnukid: Kindlad ning hoiavad tihedalt keha lähedusse, mis tagab vaba liikuvuse.

Käpad: Kergelt kaldus, tugevad ja painduvad.

Esikäpad: Väga väikesed ja ovaalsed. Varbad üksteisest selgelt lahus, kuid siiski kokku hoidvad (ei tohi olla jänese- ega kassikäppa). Küüned hästi kaardus ning nõõdukalt pikad. Padjandid hästi arenenud ja väga vetruvad. Lisavarbad (kannused) ei ole soovitatavad.

TAGAJÄSEMED:

Üldmõte: Tagajalad hästi lihaselised ja pikkade luudega, vertikaalsed ning üksteisega paralleelsed.

Puusa-, põlve- ja hüppeliigesed heade nurkadega, proportsioonis esijäsenete nurkadega.

Pöiad: Lühikesed hüppeliigesed hästiarenenud kannakõõlustega; tagantvaates hoiavad nad üksteisest eemale, on sirged ja vertikaalsed.

Tagakäpad: Väga väikesed ja ovaalsed. Varbad üksteisest selgelt lahus, kuid siiski kokku hoidvad (ei tohi olla jänese- ega kassikäppa). Küüned hästi kaardus ning nõõdukalt pikad. Padjandid hästi arenenud ja väga vetruvad. Lisavarbad (kannused) ei ole soovitatavad.

KÕNNAK / LIIKUMINE: Samad on pikad, vetruvad, energeetilised ja aktiivsed, hea ulatuse ja tõukega. Tagantvaates peaksid tagajalad liikuma üksteisega praktiliselt paralleelselt, nii et tagajalad astuvad esijalgade jälgede sisse. Kiiruse kasvades on jäsenetel kalduvus koonduda mediaantasandi poole (üks jäljerida). Liikumine jääb vabaks ja vetruvaks ilma nähtava pingutuseta, pea on püsti ning selg kindel.

NAHK: Sile ja elastne kogu keha ulatuses.

KARVKATE:

Karv: Antud tõul on kaks erineva karvapikkusega varianti.

› Lühikarvaline: Karvkate on lühike ning hoiab keha ligi. Aluskarva olenasolu korral on karvad veidi pikemad; karvkate võib kaela ja kõhu all olla veidi hõredam, karvad on veidi pikemad kaelal ja sabal, lühikesed näol ja kõrvadel. Karvkate on läikiv ning pehme tekstuuriga. Karvatud isendid ei ole lubatud.

› Pikakarvaline: Karvkate peaks olema tekstuurilt peen ja siidjas, sirge või veidi laineline. Aluskarv ei tohiks olla liiga paks. Karvkate on pikem, moodustades narmastikke kõrvadel, kaelal, esi- ja tagajalgade tagunisel poolel, jalgadel ja sabal. Väga pika ja lainelise karvkattega koerad ei ole lubatud.

VÄRV: Lubatud on kõik mõeldavad värvid, värvitoonid ja värvikombinatsioonid, välja arvatud nörle.

SUURUS JA KAAL: Antud tõu puhul arvestatakse ainult kaalu, mitte kõrgust.

Kaal: Ideaalkaal: 1,5 kg kuni 3 kg. Vahemikku 500 g ja 1,5 kg jääv kaal lubatav.

Alla 500 g ja üle 3 kg kaaluvad isendid diskvalifitseeritakse.

VEAD: Iga kõrvalekallet eespool toodud punktidest tuleb pidada veaks ning see, kui rangelt viga arvestatakse, peaks olema täpselt proportsioonis vea tõsidusastmega ning mõjuga koera tervisele ja heaolule.

- › puuduvad hambahad;
- › „topelthambahad“ (piimahammaste suuspüsinine);
- › teravatipulised kõrvad;
- › lühike kael;
- › pikk keha;
- › nõgus- või kumer selgsus (lordoos või küfoos);
- › järsk laudjas;
- › kitsas rind, langetatud rinnakorv;
- › saba: vale kinnitusega, lühike või väändunud;
- › lühikesed jäsened;
- › väljaulatuvad küünarnukid;
- › liiga kitsas tagaots.

TÕSISED VEAD:

- › kitsas kolju;
- › väikesed, sügaval paiknevad või esiletungivad silmad;
- › pikk koon;
- › üle- või alahambusega suu.
- › libisev põlvekeder.

DISKVALIFITSEERIVAD VEAD:

- › agressiivsus või liigne häbelikkus;
- › kõik selgelt nähtavate füüsiliste või käitumuslike hälvetega koerad tuleb diskvalifitseerida;
- › hirvelaadsed koerad (ebatüüpilise või äärmiselt stiliseeritud kujuga koerad: rafineeritud pea, pikk kael, sihvakas keha, pikad jäsened);
- › avatud lõugaga koerad;
- › lontis või lühikesed kõrvad;
- › nõondunud lõuad;
- › äärmiselt pikk kere;
- › saba puudumine;
- › pikakarvalise variandi puhul: Väga pika, peene ja lainetava karvkatttega koerad;
- › lühikarvalise variandi puhul: Kiilad laigud (alopeesia);
- › nörlevärv;
- › alla 500 g ja üle 3 kg kaaluvad isendid.

NB! Isastel peab olema kaks välisel vaatlusel normaalset arenenud munandit, mis on täielikult munandikotti laskunud.